

285

DESEMBRE
2014

LA QÜESTI3 NUCLEAR IRANIANA: i ara què?

Roberto Toscano, Investigador Sènior Associat

No es va arribar a cap acord dins el termini que les dues parts (els 5+1 i l'Iran) havien establert i, tot i així, seria un error titllar aquesta situació de fracàs o d'estancament. La negociació es manté i els resultats intermedis que s'han assolit són molt significatius, molt substancials. I el que és encara més important, cap de les parts pot imaginar realment un trencament de la negociació: el president Obama, en particular, no es pot permetre un altre focus de confrontació en un moment en què la situació a S3ria i a l'Iraq està definitivament fora de control i amenaça amb desestabilitzar encara més la regi3. Les possibilitats que té el president Rohani d'implementar el seu programa de reformisme moderat depenen totalment de l'èxit de les negociacions nuclears i, molt probablement, es veuria condemnat per un fracàs, ja que els sectors més conservadors del règim podrien convèncer fàcilment el Líder Suprem de passar pàgina i retornar a una plataforma política radical, semblant a la que havia caracteritzat els anys d'Ahmadinejad.

Així doncs, per què no va ser possible un gran avanç? És difícil avaluar quin va ser el veritable obstacle, qui va estancar el procés i per què. Quan les converses es van iniciar definitivament amb negociadors de la talla de Bill Burns, subsecretari d'Estat dels EUA, i Javad Zarif, ministre d'Afers Exteriors iranià, estava clar que els EUA -l'interlocutor real, amb tot el respecte per la UE, Rússia i la Xina- havien abandonat la demanda (totalment mancada de fonament en el TNP) que l'Iran aturés tot enriquiment ("zero centrifugadores"). A partir d'aquest moment, la discussió es va centrar en aspectes concrets, com el nombre de centrifugadores i l'eliminació de l'urani enriquit. Tot i això, el problema continuava existint en el sentit que l'Iran volia preservar els seus drets tot i acceptar inspeccions més intrusives (Protocol Addicional), mentre que els EUA seguien interessats en exigir el desmantellament d'un nombre de centrifugadores dels 10 milers actualment en funcionament. No obstant això, estaria justificat assumir que la veritable dificultat no es trobava en les xifres o en els procediments - aspectes on sempre és possible un compromís quantitatiu - sinó, més aviat, en l'asimetria, inacceptable per als iranians, entre la demanda de "resultats" immediats i el descens gradual de les sancions ofert a canvi. En altres paraules, que les centrifugadores s'hagin de desmantellar i les sancions s'eliminïn gradualment.

D'altra banda, si volem entendre què està en joc més enllà de les negociacions nuclears, hem de passar de la diplomàcia a la política, tant a l'Iran com als EUA.

El consens aclaparador a l'Iran és que, sense una solució a la qüestió nuclear, al país no li serà possible superar les dificultats econòmiques actuals ni assolir el seu objectiu vital a llarg termini: ser acceptat com un país "normal" per la comunitat internacional, un objectiu que no es pot aconseguir sense ser reconegut per Washington en primer terme. El que resulta interessant és que aquests objectius són compartits per una àmplia majoria dels iranians i també per la majoria de grups i tendències dins del règim. La normalització de les relacions amb els EUA, com a pas necessari per a la normalització de les relacions amb la comunitat internacional en el seu conjunt, són tant desitjades com temudes pel règim i, en particular, pel Líder Suprem, preocupat perquè no sigui possible, tenint en compte les demandes d'una part substancial de la població iraniana, mantenir les coses sota control un cop el nucli ideològic de la identitat de la República Islàmica - l'hostilitat cap als EUA - s'hagi abandonat. No es pot donar per fet que el règim iranià sigui capaç d'aconseguir el que va fer el règim xinès: normalitzar les relacions amb els EUA alhora que es manté el control autoritari sobre l'Estat i la societat.

D'aquesta forma, Khamenei encara manté la "llum verda" per continuar amb les negociacions, però gairebé no passa un dia sense que expressi el seu escepticisme respecte la bona fe dels nord-americans i reiteri que els drets nuclears de l'Iran no són negociables.

Si haguéssim d'identificar, però, una possible causa de fracàs -encara molt possible- assenyalaríem Washington abans que Teheran. No hi ha dubte que Obama vol un acord amb l'Iran, tant perquè ha arribat a la conclusió que no pot assumir un altre conflicte a l'Orient Mitjà com perquè està convençut que l'ajuda de l'Iran en la lluita contra la terrible amenaça de l'EI és de vital importància. Valorar de forma positiva els atacs aeris de l'Iran contra l'EI, com recentment ha fet Kerry, és un clar senyal en aquesta direcció. Tot i que ningú està formulant un vincle específic entre aquestes dues qüestions, tant a Washington com a Teheran tothom és molt conscient de què estan objectivament connectades.

En altres paraules, el què avui està en joc va molt més enllà de la qüestió nuclear - una qüestió que, de fet, sempre ha estat fonamental per a ambdues parts. Estem parlant del paper regional de l'Iran, l'equilibri en el Golf, el futur de l'Iraq, la possibilitat de controlar l'atac dels jihadistes sunnites. Tot això està molt clar per als iranians, però no només per a ells. Els saudites, els israelians i, especialment, la majoria al Congrés dels Estats Units (sobretot ara que els republicans han guanyat el control del Senat) tenen més por d'una solució a la qüestió nuclear que de la capacitat nuclear militar iranià. Cap analista seriós i, especialment, ningú que sàpiga alguna cosa sobre el règim iranià, dóna per vàlid l'escenari de la por on Teheran adquireix una bomba nuclear i la fa servir -en forma d'atac suïcida- contra Israel.

El fet és que els nombrosos enemics d'un acord nuclear veuen un Iran "normal", un Iran que ja no està aïllat, com una alteració inacceptable dels actuals equilibris geopolítics.

L'acord encara s'haurà d'enfrontar més als seus enemics, molt poderosos, que a les dificultats objectives. És per això que no és possible ser massa optimista sobre les seves possibilitats.